

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

MATERIALE ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE

SERIE NOUĂ
NR. XX, 2024

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

Colegiul de redacție

Dr. **STEFAN ALEXANDROV** (National Institute of Archaeology and Museum, Sofia), Dr. **SANDA BALESCU** (Université des Sciences et Technologies de Lille, Laboratoire de Préhistoire et Quaternaire, CNRS, France), Dr. **CONSTANTIN B JENARU** (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța), Dr. **RADU B JENARU** (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București), Dr. **LUMINI A BEJENARU** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași; Centrul de Antropologie „Olga Necrasov” al Academiei Române - Filiala Iași), Prof. Dr. **CLIVE BONSALE** (University of Edinburgh, U.K.), Prof. Dr. **NIKOLAUS BOROFFKA** (Deutsches Archäologisches Institut – Eurasien Abteilung, Berlin, Germany), Dr. **PIERRE DUPONT** (Université de Lyon, CNRS, France), Dr. **UWE FIEDLER** (Berlin, Germany), Dr. **RADU HARHOIU** (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București), Dr. **DOMINIC MOREAU** (Université de Lille, Centre de recherche HALMA-UMR 8164, France), Dr. **EUGEN NICOLAE** (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București), Dr. **COROLAN OPREANU** (Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca), Prof. Dr. **ANNIE RENOUX** (Université du Maine, Le Mans), Dr. **ALEXANDER RUBEL** (Institutul de Arheologie, Iași), Dr. **VIORICA RUSU-BOLINDE** (Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca), Dr. **ANGELA SIMALCSIK** (Centrul de Antropologie „Olga Necrasov” al Academiei Române – Filiala Iași), Academician **VICTOR SPINEI** (Institutul de Arheologie, Iași), Prof. Dr. **ERIK TRINKAUS** (Department of Anthropology, Washington University), Prof. Dr. **ALAIN TUFFREAU** (Université des Sciences et Technologies de Lille, Laboratoire de Préhistoire et Quaternaire, CNRS, France)

Comitetul de redacție

ROXANA DOBRESCU – redactor-șef
ADRIAN IONI – redactor-șef adjunct

IRINA ACHIM, ADINA BORONEAN, MIRCEA DABÎCA, ADRIAN DOBO, RADU-ALEXANDRU DRAGOMAN, ANDREI M GUREANU, LIANA O A, ADRIANA PANAIT, DANIEL SPĂNU, VLAD VINTIL ZIRRA – membri

RALUCA KOG LNICEANU, M D LINA MIH IL – secretari de redacție

OFELIA CO MAN – tehnoredactor

PIERRE DUPONT (limba franceză), **ROXANA DOBRESCU** (limba franceză), **CLIVE BONSALE** (limba engleză), **ADINA BORONEAN** (limba engleză) – consultanți limbi străine
ROMEO CÎRJAN – design copertă

www.mcajournal.ro

Orice corespondență se va trimite Comitetului de redacție pe adresa: Str. Henri Coandă nr. 11, 010667 București, tel./fax 4021 212 88 62 și roxana_dobrescu@yahoo.fr.

Toate lucrările publicate în revista *Materiale și Cercetări Arheologice* sunt recenzate de specialiști în domeniu.
(peer-reviewed journal)

Revista *Materiale și Cercetări Arheologice* este indexat în următoarele baze de date:
Persée, Copernicus, ERIH PLUS, Scopus, CEEOL, EBSCO și DOAJ.

Redactor Editura Academiei Române: **ADRIAN MIRCEA DOBRE**
Tehnoredactor Editura Academiei Române: **LILIANA LIC**

Revista se poate procura contracost la sediul EDITURII ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711, București, România; tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106, Fax 4021-318 2444, e-mail: edacad@ear.ro, periodice@ear.ro

ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L., str. Băiculești, nr. 23, bl. E9, sc. D, ap. 147, camera 1, sector 1, București, tel. 4021-210 6787, e-mail: office@orionpress.ro.

S.C.MANPRESS DISTRIBUTION S.R.L., str. Ziduri Vii, nr. 5, bl. B 18, scara 1, apartament 44, sector 1, București, tel. 4021-312 4801, e-mail: abonamente@manpres.ro, office@manpres.ro.

DEREX COM S.R.L., Aleea Țebea nr. 2B, sector 4, București, tel.: 0726258546, e-mail: derec_com@yahoo.com.

S.C. CRIS MEDIA PRESS S.R.L., bdul Gheorghe Duca nr. 10-22, sector 1, București, tel. 0722333405, e-mail: office.crismedia@gmail.com.

SUMAR / SOMMAIRE / CONTENTS

PALEOLITIC / PALÉOLITHIQUE / PALAEO LITHIC

- Marin CÂRCIUMARU
Stylistic traditions and conjunctural constraints. The Palaeolithic female figurine from Piatra Neamţ 5

NEO-ENEOLITIC / NÉO-ÉNÉOLITHIQUE / NEO-ENEOLITHIC

- Mihaela GOLEA
Corpusul descoperirilor arheobotanice neo-eneolitice din sud-estul României 17
Corpus of Neo-Eneolithic archaeobotanical finds from south-eastern Romania

EPOCA BRONZULUI / L'ÂGE DU BRONZE / BRONZE AGE

- Stefan ALEXANDROV
Bronze Age gold torques from Bulgaria 49

EPOCA FIERULUI / L'ÂGE DU FER / IRON AGE

- Benno ZICKGRAF, Torsten RIESE, Emilian TELEAGA
Topographical investigation and magnetometer prospection of the Agighiol tumulus, Tulcea County (4th century BC) 69
- Dragoş MĂNDESCU, Mihai CONSTANTINESCU
Înmormântări din situl arheologic de la Cetăţeni 77
Burials in the archaeological site from Cetăţeni

EPOCA GREAC / EPOQUE GRECQUE / GREEK PERIOD

- Pierre DUPONT
West-Pontos black-glazed and red-figured wares: towards the end of the illusive attic supremacy? 121
- Pierre DUPONT
Reconsidering Zeest's "Samian" and "Protohasian" archaic lineages of transport amphoras 137
- Ergün LAFLI, Martin HENIG
Hellenistic and Roman gems and jewellery from south-western Turkey 147

EPOCA ROMAN / EPOQUE ROMAINE / ROMAN PERIOD

- Ciprian CREȚU, Mircea DABÎÇA, Andrei Dorian SOFICARU
Insights from the South Sector at Histria. New archaeological and anthropological data 171

EPOCA MEDIEVAL / ÉPOQUE MÉDIÉVALE / MIDDLE AGES

- Alexandru MORINTZ, Marian COMAN
Cimitirele medievale de la Buftea–La Cârna/Măneşti. O interpretare pe baza monedelor depuse în morminte 211
The medieval cemeteries from Buftea–La Cârna/Măneşti. An interpretation based on the coins in the burials

Franceska ȘTIRBU, Gabriel VASILE	
You can('t) take it with you: the anthropological analysis of the individuals from burials dated with coins (14 th –15 th centuries) from the mediaeval cemetery at Buftea	233
Daniela MARCU ISTRATE, Sebastian Ovidiu DOBROTĂ, Botond REZI, Szilárd Sándor GÁL	
Noi cercetări arheologice la cetatea Saschiz I. Incinta exterioară	253
New Archaeological Research at Saschiz Fortress I. The Outer Ward	

RECENZII / COMPTES RENDUS / BOOK REVIEWS

Sergiu Popovici, <i>Cultura Usatovo. Arheologia funerară a unei societăți din epoca bronzului/The Usatovo culture. Funeral archaeology of a Bronze Age society</i> , Cetatea de Scaun Publishing House, Târgoviște, 2023, 475 pagini, 242 planșe, ISBN: 978-606-537-623-6 (<i>Adina Boroneanț</i>)	275
Abrevieri / Abréviat ons / Abbreviat ons.....	277

ABREVIERI / ABRÉVIATIONS / ABBREVIATIONS

- AA – Archäologischer Anzeiger. Deutsches Archäologisches Institut, Darmstadt, München, Tübingen–Berlin
AAAS – Annales Archéologiques Arabes Syriennes, Siria
AAC – Acta Archaeologica Carpatica, Kraków
ActaMM – Acta Moldaviae Meridionalis, Vaslui
ActaMN – Acta Musei Napocensis, Cluj
ActaMP – Acta Musei Porolissensis, Zalău
ActaMT – Acta Musei Tutovens, Bârlad
AIIAC – Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie, Cluj-Napoca
AIPCP – American Institute of Physics Conference Proceedings, Maryland
AJA – American Journal of Archaeology, Boston
AJN – American Journal of Numismatics, New York
AJPA – American Journal of Physical Anthropology
Alba Regia – Alba Regia. Annales Musei Stephani regis, Székesferhérvár
Anatolia – Anatolia. Revue annuelle de l'Institut d'Archéologie de l'Université d'Ankara
Anatolia Antiqua – Anatolia Antiqua. Revue internationale d'archéologie anatolienne. Institut Français d'Etudes anatoliennes d'Istanbul
AnB – Analele Banatului, Muzeul Banatului, Timișoara
AncNearEastSt – Ancient Near Eastern Studies, Leuven, Belgia
Annls hist.-nat. Mus. natn. hung. – Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici, Budapest
AnSt – Anatolian Studies. British Institute of Ankara
Anthropologie (Brno) – Anthropologie. International Journal of Human Diversity and Evolution, Brno
l'Anthropologie (Paris) – l'Anthropologie, Paris
AnUVT – Annales d'Université «Valahia» Târgoviște, Section d'Archéologie et d'Histoire
Apulum – Acta Musei Apulensis. Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
ARA – The Association for Roman Archaeology, UK
ArchBulg – Archaeologia Bulgarica, Sofia
Argesis – Argesis. Muzeul Județean Argeș, Pitești
ArheologijaSofia – Arheologija. Organ na Archeologičeskija Institut i Muzej, Sofia
Arheovest – Arheovest – Asociația Arheo Vest, Timișoara
ArhMold – Arheologia Moldovei, Iași
ArhVest – Arheološki Vestnik, Ljubljana
AST – Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, I. Araştırma Sonuçları Toplantısı, İstanbul 23–26 Mayıs, 1983 [General Directorate of Ancient Monuments and Museums, first Turkish annual meeting for the results of archaeological field surveys, İstanbul, 23–26 May, 1983] (1984–)
BAI – Bibliotheca Archaeologica Iassensis, Iași
Banatica – Banatica, Muzeul Banatului Montan, Reșița
BARBrSer – British Archaeological Reports. British Series, Oxford
BARIntSer – British Archaeological Reports. International Series, Oxford
BASOR – Bulletin of the American Schools of Oriental Research, University of Chicago
BCH – Bulletin de Correspondance Hellénique, Athènes-Paris
BCMI – Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice
BerRGK – Bericht der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Frankfurt am Main
BiAMA – Bibliothèque méditerranéenne et africaine. Centre Camille Jullian, Aix-en-Provence
BibIstroPontica-A – Biblioteca Istro-Pontica. Seria Arheologie, Tulcea
BibIMusAp – Bibliotheca Musei Apulensis, Alba-Iulia
BibIThrac – Bibliotheca Thracologica, București
Bioarchaeol Int – Bioarchaeology International, US
BMJT – Buletinul Muzeului Județean Teleorman, Alexandria
BMMN – Buletinul Muzeului Militar Național Regele Ferdinand I, București
BMSAP – Bulletins et Mémoires de la Société d'Anthropologie de Paris
BOR – Biserica Ortodoxă Română
BSA – British School at Athens, Athens
BSPF – Bulletin de la Société Préhistorique Française, Paris

- CA – Cercetări Arheologice, București
- CAB – Cercetări arheologice în București
- Caiete ARA - Caietele ARA, Revistă de Arhitectură, Restaurare și Arheologie, Asociația ARA, București
- Carpica – Carpica. Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău
- CCA – Cronica Cercetărilor Arheologice din România, București
- CCDJ – Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos, Călărași
- CICSA – Centrul de Istorie Comparată a Societăților Antice, Facultatea de Istorie, Universitatea din București
- CN – Cercetări numismatice, București
- Cumidava – Cumidava. Culegere de studii și cercetări. Muzeul de Istorie Brașov
- Current Anthropology – Current Anthropology. University of California, Merced
- Dacia – Dacia (Nouvelle Série). Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. Académie Roumaine. Institut d'archéologie « V. Pârvan », Bucarest
- DHA – Dialogues d'histoire ancienne, Institut des Sciences et Techniques de l'Antiquité
- EJA – European Journal of Archaeology
- ERAUL – Études et Recherches archéologiques de l'Université de Liège
- ÉtThas – Études thasiennes, École Française d'Athènes, Athènes-Paris
- EtTrav – Etudes et travaux. Studia i prace. Travaux du Centre d'archéologie méditerranéenne de l'Académie Polonaise des Sciences
- EurAnt – Eurasia Antiqua. Deutsche Archäologisches Institut, Berlin
- FolArch – Folia Archaeologica. A Magyar Nemzeti Múzeum Évkönyve. Annales Musei Nationalis Hungarici, Budapest
- FSI – Forensic Science International
- Germania – Germania. Anzeiger der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Frankfurt
- Glasul Bisericii – Glasul Bisericii, Mitropolia Munteniei și Dobrogei, București
- Hesperia – Hesperia. Journal of the American School of Classical Studies at Athens, Cambridge
- HOMO – HOMO. Journal of Comparative Human Biology, Stuttgart
- Ialomița – Ialomița. Studii de cercetări de arheologie, istorie, etnografie și muzeologie, Slobozia
- IJLS – The International Journal of Levant Studies, Bucharest
- IJO – International Journal of Osteoarchaeology
- Istros – Istros. Muzeul Brăilei, Brăila
- IzvestijaSofia – Izvestija na Archeologiceskii Institut, Sofia
- JAS – Journal of Archaeological Science
- JAS: Reports – Journal of Archaeological Sciences: Reports
- JFA – Journal of Field Archaeology
- JFS – Journal of Forensic Sciences
- JHE – Journal of Human Evolution
- JRGZM – Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz, Mainz
- JWorld Prehist – Journal of world Prehistory
- KST – T. C. Kültür Bakanlığı, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, I. Kazı Sonuçları Toplantısı, Ankara, Mayıs 1979 [Republic of Turkey, General Directorate of Ancient Monuments and Museums, first Turkish annual meeting for the results of excavations, Ankara, May 1979] (1979–2020).
- LAAA – Liverpool Annals of Archaeology and Anthropology
- MAN – MAN. Journal of the Royal Anthropological Institut, London
- MarNero – Il Mar Nero. Annali di archeologia e storia
- MCA – Materiale și Cercetări Arheologice, București
- MÇKKS – 12. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu, 25–27 Nisan 2001, Kuşadası, T.C. Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü [12th Turkish annual symposium for the museum studies and results of rescue excavations, 25–27 April 2001, Kuşadası, Republic of Turkey, General Directorate of Ancient Monuments and Museums], (2002–2016)
- MemAnt – Memoria Antiquitatis, Piatra Neamț
- MIA – Materialy i issledovanija po arheologii SSSR, Moscova-Leningrad (St. Petersburg)
- MISLR – Monumente istorice. Studii și lucrări de restaurare, București
- MKKS – I. Müze Kurtarma Kazıları Semineri, 19–20 Nisan 1990, Ankara, T.C. Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü [First Turkish annual seminar for the results of rescue excavations undertaken by the local museums, 19–20 April 1990, Ankara, Republic of Turkey, General Directorate of Ancient Monuments and Museums], (1990–2000, 2017–)
- Mousaios – Mousaios. Buletinul Științific al Muzeului Județean Buzău

MuzNaț – Muzeul Național, București
 NAC – Numismatica e Antichità Classiche, Lugano-Pregassona
 Obesity – Obesity. A Research Journal, The Obesity Society, USA
 OJA – Oxford Journal of Archaeology
 Olba – Mersin University Publications of the Research Center of Cilician Archaeology, Mersin, Turkey
 Pallas – Pallas. Revue d'Études Antiques, Toulouse
 PamArch – Památky Archeologické, Praha
 PBF – Prähistorische Bronzefunde, Münster
 Peuce – Peuce. Studii și cercetări de istorie și arheologie. Institutul de Cercetări Eco-Muzeale, Tulcea
 Pontica – Pontica. Studii și materiale de istorie, arheologie și muzeografie. Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța
 PZ – Prähistorische Zeitschrift, Berlin-Mainz
 QuadCRV – Quaderni della Casa Romena di Venezia, Institutul Cultural Român, Venezia
 Quaternary International – Quaternary International. The Journal of the International Union for Quaternary Research
 RA – Revue Archéologique, Paris
 RAASI – Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare. Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Republica Moldova
 RACF – Revue Archéologique du Centre de la France, Lyon-Tours
 Radiocarbon – An International Journal of Cosmogenic Isotope Research, Cambridge
 RCAN – Revista de Cercetări Arheologice și Numismatice, Muzeul Municipiului București
 RÉL – Revue des Études Latines, Paris
 RI – Revista de Istorie
 RMM.MIA – Revista Muzeelor și Monumentelor, seria Monumente Istorice și de Artă, București
 RPRP – Reports of Prehistoric Research Projects, Sofia
 SAA – Studia Antiqua et Archaeologica, Iași
 SAI – Studii și articole de istorie
 SAMAI – Studia Antiquitatis et Medii Aevi Incohantis
 Sargetia – Sargetia. Acta Musei Devensis, Buletinul Muzeului județean Hunedoara, Deva
 SCA – Studii și Cercetări de Antropologie, București
 Sci Rep – Scientific Reports
 SCIV(A) – Studii și Cercetări de Istorie Veche (și Arheologie), București
 SCN – Studii și Cercetări de Numismatică, București
 SMIM – Studii și Materiale de Istorie Medie, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București
 SP – Studii de Preistorie, București
 StCl – Studii Clasice, București
 StComPitești – Studii și Comunicări, Seria Istorie, Muzeul Județean Argeș, Pitești
 StratumPlus – Stratum Plus. Școala Superioară de Antropologie, Chișinău, St Petersburg, București
 StTroica – Studia Troica, Mainz-am-Rhein
 Studia Praehistorica – National Archaeological Institute with Museum of the Bulgarian Academy of Sciences
 SUBB – Studia Universitatis „Babeș-Bolyai”, Historia, Cluj-Napoca
 Syria – Syria. Archéologie, art et histoire. Institut Français du Proche-Orient
 Terra Sebus – Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis, Anuarul Muzeului Municipal „Ioan Raica”, Sebeș
 Th-D – Thraco-Dacica, București
 UPA – Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie, Bonn
 WVD OG – Wissenschaftliche Veröffentlichung der Deutschen Orient-Gesellschaft